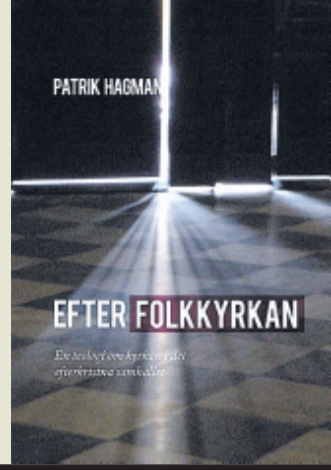

PATRIK HAGMAN

■ Patrik Hagman, doktor i teologi, er lærer ved Åbo akademi i Finland og stipendiat ved Kyrkans forskningsentral. Hans forskning er konsentrert om kristen asketisme. Han undersøker spennet mellom det kristne kallet til å ikke være av verden, men i verden. Dette leder ham inn i et relativt nytt fagfelt, politisk teologi. Hagman har tidligere gitt ut *The Asceticism of Isaac of Nineveh* (Oxford University Press, 2010) og *Om kristet motstånd* (Artos bokforlag/Fontana Media, 2011). Hagman har også redigert boken *En liten skillnad. Elva tekster om kristet liv* (Fontana Media, 2013) og driver bloggen http://blogs.abo.fi/phagman/Efter_folkkyrkan. *En teologi om kyrkan i det efterkristna samhället* kom ut på Artos i 2013.

ise

Gudstjenestefellesskapet er en nøkkel for å gjenfinne folkekirkens identitet, mener Patrik Hagman.

Foto: Heidi Marie Lindekleiv, arkiv

ne et rom der kristentroen verken var «radikalisme» eller «kompromiss».

Hos Bonhoeffer kjennetegnes radikalismen ved en forakt for skapelsen. En forsoning med den etablerte verden er et svik mot Kristus. Kompromisset setter en parentes rundt kristen tydelighet og søker et moderat kristenliv. Bonhoeffer mener at kirken ikke kan velge noen av disse strategiene. Kompromisset betoner inkarnasjonen, at det skapte ble helliggjort, men den unnviker etterfølgelsen, korset og oppstandelsen. Radikalismen bygger på etterfølgelse, kors

og oppstandelse, men skalerer ned skapelsens betydning i inkarnasjonen. Alle tre, inkarnasjon, kors og oppstandelse må holdes sammen.

Hva betyr dette for kirkens del? Det finnes ingen spenning mellom kirkens åndelige og diakonale arbeid, mener Hagman. Etterfølgelse er at etikk, tro og praksis må holdes sammen.

Kirken og staten. Kan dette brukes i dag? Folkekirkene står i en minoritetsposisjon i samfunnet, og kan ikke regne med at staten lyder kirken. Kirken skal hel-

ler ikke tilpasse seg staten. I Sverige og Norge er kirke og stat formelt skilt. Den formelle rollen som premissleverandør av åndelighet i samfunnet er borte, men kirken tviholder på båndene til staten, særlig gjennom finansierungsordningene.

Dette er usunt for kirken, sier Hagman. De nordiske statene ønsker å opprettholde en nøytral posisjon, der religioner og sekulære ideologier plasseres på samme nivå. Men samtidig favoriseres de luther-

«Kirken må finne en ny kristen selvbevissthet. Den må våge å snakke om synd, frelse, død og liv»

Eskil Skjeldal

ske kirkene av pragmatiske årsaker.

Dette er tydelig også i Norge. Diskusjonene etter arbeidet i Ståleutvalget viser at Hagman har rett: Mange mener at staten ikke bør holde seg med en aktiv livssynspolitikk, ved finansiering av troslov. Og hvorfor skal folkekirken fordeles? Dette begrunnes delvis med at majoriteten fortsatt trenger kirken, selv om medlemskapet synker: Kirken har en rolle i nasjonale hendelser. De fleste oppsøker kirken ved fødsel, bryllup og død. Når katastrofer og ulykker inntreffer, formidler kirken trøst, håp og støtte. I denne tenkningen blir gudstjenesten og kirken slik Hagman påpeker: En tjeneste som skal dekke menneskenes subjektive behov.

Dette er en individualistisk og instrumentell begrunnelse for kirken. Kirken blir en tjenesteyter, tilbudet styres av etterspørselen. Dette fører til at folkekirken «gjør» viktige ting, men «er» ingenting, mener Hagman. Kirken snakker ikke om gudstjenestefellesskapet, ikke om kristen disippelskap, ikke om evangeliets frigjørende kraft. Denne ideologien er for defensiv, fordi den innbiller seg at kirken kan forbli slik den er. Den mister sin egenart.

Individualisme. Hagman påpeker at problemet er individualiseringen av den kristne troen: Troen flyttes inn i privatlivet. Dermed blir gudstjenesten mest påfyll i individets liv, og ikke deltagelse i et fellesskap. Hagman mener at den kristne antropologien viser at mennesket er skapt for et fellesskap: Kirken kan være

det stedet der mennesker forholder seg til hverandre og til Gud. De nordiske folkekirkene tenderer mer og mer mot å gjenspeile statens syn på det autonome individet. Individets frihet betones, til selv å bestemme grad av engasjement og selv å tolke egen tro og liv. Fellesskapet er noe som individet selv kan velge å delta i, ikke noe som skaper henne som person.

Hagman mener at kirken er for mye organisert som en stat. Dette får som konsekvens at medlemmene forholder seg til hverandre gjennom de ansatte, det er de som har ansvar for menighetslemmenes liv. Resultatet er passive medlemmer som skal ta i mot et budskap. Det kristne livet i et trosfellesskap blir borte.

Når kirken bør streve etter å være et annerledes fellesskap, handler det ikke bare om å engasjere lekfolket. Det handler om å kjempe mot den individuelle antropologien som opprettholdes av vår tids største maktsentrum: Staten, de kommersielle maktene og media. Hagman argumenterer for at kirken må finne igjen en ny selvtilitt. Kirken kan ikke konkurrere om opplevelser, sier han. Den har ikke lenger den kulturelle tyngden som kreves. Den kan heller ikke konkurrere om å levere de beste terapeutiske tjenestene. Fokuset må endres ut fra hva kirken har å tilby: Nåde og fellesskap med Gud og hverandre. Da må gudstjenesten stå i sentrum. Alle menighetsaktiviteter må søke å føre sammen mennesker som ellers ikke møtes. Kirken må bli et fellesskap som overskrider grenser. Hagman mener kirken må satse på opplæring i hvordan og hvorfor liturgien er oppbygd slik den er.

Bortskjemt. Hagmans oppskrift er tydelig. Dette er en anvendelig bok, også i norsk kontekst, tror jeg: Kirken trenger en mentalitetsendring. Folkekirken er blitt bortskjemt. Det er ikke rart, den har hatt hegemoniet og blitt konturløs. Men folkekirken kan ikke lenger leve på restene av statlige privilegier. Den må finne en ny kristen selvbevissthet. Den må våge å snakke om synd, frelse, død og liv. Kirken må være tydeligere i det offentlige rommet. Den kristne grunnfortellingen om Gud og mennesket må nytolkes, så den passer for mennesker i dag. Og om folkekirken skal kunne finne et tydelig budskap, må den vite hva den er, i relasjon til dette budskapet. Hagman kommer med tydelige analyser og konkrete råd, slik at folkekirken i fremtiden kan våge å ta denne plassen.